Dr. sc. Marin Maras[1]
Lana Vinovrški[2]

UNUTARNJE I VANJSKE MIGRACIJE STANOVNIŠTVA ŽUPANIJA KAO KRITERIJ REGIONALIZACIJE HRVATSKE

Izvorni znanstveni rad / Original scientific paper
UDK / UDC: 314.7
DOI: 10.51650/ezrvs.20.1-2.4
Primljeno / Received: 04/01/2026
Prihvaćeno / Accepted: 31/03/2026

Današnje županije u Hrvatskoj, kao produžena ruka države, nemaju obilježja stvarnih regija s razvojnim ovlastima, zbog čega se nameće potreba za reformom regionalnog ustroja. Cilj rada jest analizom migracijskih kretanja na županijskoj razini utvrditi koje su županije migracijski dobitnici, gubitnici ili neutralne te koje imaju potencijal postati nositelji buduće regionalizacije Hrvatske. Deskriptivna analiza obuhvaća razdoblje od 2011. do 2024. godine, s posebnim naglaskom na unutarnje migracije među županijama te vanjske migracije s inozemstvom, pri čemu se koriste podaci Državnog zavoda za statistiku. Rezultati pokazuju da su najveći migracijski dobitnici Grad Zagreb i Zagrebačka županija, koji čine funkcionalnu cjelinu i predstavljaju najsnažnije gravitacijsko središte Hrvatske. Među ostalim migracijskim dobitnicima ističu se jadranske županije, osobito Istarska, Zadarska, Splitsko-dalmatinska i Dubrovačko-neretvanska, dok su najveći migracijski gubitnici slavonske županije. U istočnoj Hrvatskoj Osječko-baranjska županija, unatoč negativnim trendovima, zadržava relativno najpovoljniji položaj kao regionalno središte. Na temelju migracijskih obrazaca predlaže se regionalizacija Hrvatske u nekoliko većih regija s pripadajućim središtima: Zagrebačku (Zagreb), Dalmatinsku (Split), Sjevernojadransku (Rijeka), Istočnu (Osijek) te regiju Središnja Hrvatska bez izrazitog središta. Iako regionalizacija nosi određene izazove, poput političkog otpora i mogućeg slabljenja lokalne autonomije, ona može pridonijeti učinkovitijoj javnoj upravi, boljem iskorištavanju razvojnih potencijala i uravnoteženijem regionalnom razvoju Hrvatske.

Ključne riječi: *regije; županije; unutarnje i vanjske migracije; relativne i apsolutne migracije.*

[1] Viši predavač; Veleučilište u Karlovcu, Trg J. J. Strossmayera 9, 47 000 Karlovac, Republika Hrvatska; e-mail: marin.maras@vuka.hr
[2] Studentica; Veleučilište u Karlovcu, Trg J. J. Strossmayera 9, 47 000 Karlovac, Republika Hrvatska.

1. Uvod

Povijesni obrasci migracija u Hrvatskoj mijenjali su se od kraja 19. stoljeća do osamdesetih godina 20. stoljeća (Nejašmić, 1992). Ranija razdoblja obilježilo je snažno iseljavanje u inozemstvo i ograničena unutarnja mobilnost, dok su do sredine 20. stoljeća prevladavale seobe iz prenapučenih ruralnih krajeva prema razvijenijim industrijskim područjima. Nakon 1945. intenzivira se migracija selo–grad, što postupno homogenizira ruralni prostor i povećava heterogenost urbanih sredina. S vremenom jača cirkulacija stanovništva (dnevna, tjedna, povremena), dok konačne migracije slabe, osobito u područjima s boljom prometnom dostupnošću.

Nakon 1991. zemlja ulazi u dugotrajnu depopulaciju uzrokovanu negativnim prirodnim prirastom i neto iseljavanjem, pri čemu se demografski pad bilježi na svim razinama (Živić, 2024). U novije vrijeme (2016.–2022.) raste udio doseljenika iz inozemstva, među kojima strani državljani čine oko dvije trećine svih novodoseljenih, pri čemu se smanjuje broj doseljenika iz tradicionalnih odredišta (Komušanac, 2023). Prevladavaju individualne radne migracije, ali istodobno jača i priljev starijih osoba iz razvijenih članica EU-a, što je povezano sa spajanjem obitelji i korištenjem nekretnina u Hrvatskoj.

Sadašnji teritorijalni ustroj Hrvatske razvijen je početkom 1990-ih kao pokušaj stvaranja administrativnog modela koji bi poticao gospodarski, kulturni i prostorni razvoj, oslanjajući se na povijesne županijske tradicije iz srednjeg vijeka i habsburškog razdoblja. Hrvatska je iz Jugoslavije preuzela jednostavnu teritorijalnu podjelu s velikim općinama i posebnim statusom Grada Zagreba (Ivanišević, 2010). Tijekom političkih pregovora prvotni prijedlog od 10–12 većih županija proširen je na 20 županija i Grad Zagreb, a broj općina znatno je porastao – s nešto više od 100 na gotovo pet puta veći broj. Model je zamišljen kao revitalizacija malih lokalnih zajednica i dekoncentrirani razvoj periferije, no suvremene gospodarske i demografske okolnosti otvaraju pitanje jesu li reforme iz 1961. i 1993. zapravo predstavljale prelazak „iz krajnosti u krajnost" (Magaš, 2014).

Županije su prvenstveno zamišljene kao produžena ruka državne uprave, a tek dodatno kao jedinice regionalne samouprave. Tek kasnije dobivaju decentralizirane poslove u školstvu, zdravstvu, socijalnoj skrbi i vatrogastvu, uglavnom kroz osnivanje ustanova, ulaganja u objekte i pokrivanje materijalnih troškova (Jambrač, 2017). Njihova je uloga osigurati funkcioniranje tih javnih usluga i njihovu dostupnost na području cijele županije.

Rasprave o teritorijalnom ustroju Hrvatske često polaze od usporedbe s učinkovitim modelima poput danskog te se usredotočuju na dilemu između zadržavanja postojećih 21 županije ili stvaranja većih regija radi racionalnijeg upravljanja prostorom (Klarić, 2016). Preustroj je politički i financijski zahtjevan proces, pa istraživanja nastoje utvrditi u kojoj mjeri veličina i broj stanovnika županija utječu na kvalitetu upravljanja. Povijesno nezadovoljstvo velikim općinama iz socijalističkog razdoblja bilo je jedan od razloga današnje podjele, dok europska iskustva pokazuju da se regionalne granice rijetko mijenjaju, a reforme se najčešće odnose na niže razine vlasti i funkcionalne nadležnosti upravnih jedinica (Ivanišević, 2010).

Hrvatska trenutačno tretira sve županije kao NUTS 3 regije, iako polovica njih ne zadovoljava minimalni demografski kriterij koji EU propisuje (150 000 – 800 000 stanovnika). Unatoč tomu, županije zadržavaju status jedinica državne uprave odmah ispod razine države, što otvara pitanje njihove stvarne opravdanosti i potrebe za mogućim preoblikovanjem regionalnog ustroja na toj razini.

Iako je Hrvatska u početku uspostavila tri NUTS 2 regije približno uravnotežene po broju stanovnika, politički pritisci nakon izbora 2011. doveli su do preoblikovanja sustava te je od 2013. uvedena podjela na dvije velike NUTS 2 regije (Magaš, 2014). Ovaj primjer pokazuje da je oblikovanje regionalnih statističkih jedinica u Hrvatskoj u velikoj mjeri pod utjecajem političkih odluka, a ne samo demografskih kriterija.

Rasprave o daljnjoj decentralizaciji u Hrvatskoj uglavnom se otvaraju uoči izbora i često služe političkim potrebama, bez stvarne namjere razvoja dugoročne strategije upravljanja državom. U stručnim analizama izneseni su argumenti za i protiv teritorijalne konsolidacije (Jambrač, 2017).

Zagovornici većih jedinica smatraju da one imaju snažnije kapacitete: mogu preuzeti više decentraliziranih funkcija, pružaju učinkovitije usluge, smanjuju razlike među područjima i omogućuju bolje planiranje razvoja. Suprotno tomu, zagovornici manjih jedinica naglašavaju veću demokratičnost, bliži odnos građana i vlasti te lakše uključivanje stanovništva u donošenje odluka. Također, tradicionalisti zagovaraju stabilnost institucija te zadržavanje postojeće teritorijalne podjele bez obzira na veličinu općina (Koprić, 2012).

Današnje županije, kao produžena ruka države, nisu prave regionalne jedinice. Buduća reforma trebala bi uspostaviti stvarne regije s razvojnim ovlastima ili temeljito restrukturirati postojeće županije. Cilj ovoga rada jest analizom migracija na županijskoj razini utvrditi koje su županije emigracijska i imigracijska središta te koji čimbenici određuju njihov potencijal kao nositelja regionalizacije u budućoj teritorijalnoj reorganizaciji Hrvatske.

2. Pregled literature

Povijesna analiza pokazuje kako je Hrvatska u razdoblju od 1857. do 1991. imala stabilnu demografsku ekspanziju, uz snažnu koncentraciju stanovništva u Zagrebu i nekoliko većih županija. Nakon 1991. započinje duboka i dugotrajna depopulacija. U razdoblju od 1991. do 2021. Hrvatska je izgubila gotovo milijun stanovnika, pri čemu je čak 16 županija zabilježilo kontinuirano smanjenje broja stanovnika u sva tri međupopisna razdoblja (Živić, 2024). Samo je Zagrebačka županija u tom razdoblju ostvarila ukupni porast u svim međupopisnim razdobljima, dok su sve ostale jedinice imale regresivne demografske tipove, što potvrđuje izraženu prostornu polarizaciju stanovništva i visoku koncentraciju u nekoliko urbanih područja.

Sukladno smanjenju broja stanovnika, Magaš (2011) ukazuje na potrebu nove funkcionalne podjele jadranskog prostora zbog demografskih odstupanja postojećih priobalnih županija od europskih NUTS 3 kriterija. Autor ističe kako bi, prema demografskim, geografskim, gospodarskim, administrativnim i drugim relevantnim pokazateljima, optimalno bilo oblikovati tri uravnotežene gravitacijske regije sa središtima u Rijeci, Zadru i Splitu. Takav pristup, utemeljen na povijesno-kulturnim i identitetskim obilježjima, podupire pretpostavku o funkcionalnom povezivanju jadranskih županija u koherentnije regionalne cjeline.

Klarić (2016) predlaže učinkovitiji regionalni ustroj Hrvatske koji bi uključivao smanjenje broja jedinica na oko 12 do 15 funkcionalnih regija, organiziranih oko većih urbanih središta poput Zagreba, Splita, Osijeka, Rijeke i drugih regionalnih čvorišta. Takva se struktura smatra racionalnijom osnovom za upravljanje i pružanje javnih funkcija.

Prema Toskiću i sur. (2025), Hrvatsku bi trebalo podijeliti na regije prema gravitacijskom utjecaju velikih gradskih središta. Glavna su središta Zagreb, Split, Rijeka i Osijek. Budući da je Zagreb znatno veći i snažniji od ostalih, njegova bi se makroregija podijelila na dvije manje: jednu koja obuhvaća Zagreb i njegovu neposrednu okolicu te drugu – Središnju Hrvatsku – koja bi obuhvatila područja usmjerena na gradove poput Varaždina, Koprivnice, Bjelovara, Siska i Karlovca. Prema tom prijedlogu Hrvatska bi imala ukupno pet regija.

Rašić-Bakarić (2012) analizira mogući administrativni preustroj Hrvatske s ciljem povećanja učinkovitosti javnih funkcija, primjenjujući multivarijatne statističke metode na podacima za 20 županija. Rezultati upućuju na smanjenje broja županija na sedam funkcionalno homogenih regija s većim kapacitetima za obavljanje javnih poslova.

Istraživanje Grdović-Gnip (2023) pokazuje kako su unutarnje migracije na razini županija u Hrvatskoj u razdoblju od 2000. do 2019. ponajprije uvjetovane ekonomskim čimbenicima: životnim standardom, produktivnošću rada, zaposlenošću i plaćama. Turistički razvijene regije privlače stanovništvo i smanjuju odljev, dok regije s većim udjelom primarnog sektora bilježe slabije migracijske priljeve. Ulaganja u zaštitu okoliša također se potvrđuju kao važan čimbenik u oblikovanju regionalnih migracijskih tokova.

Stojčić i sur. (2015) istražuju prostorne učinke migracija na inovacijsku aktivnost hrvatskih županija u razdoblju od 2005. do 2013. Rezultati pokazuju da migracije unutar županija negativno utječu na inovacije, dok migracije među županijama i iz inozemstva imaju pozitivan učinak. Također, povećana inovacijska aktivnost u jednoj regiji potiče inovacije u susjednima, što potvrđuje postojanje pozitivnih prostornih prelijevanja.

Analiza mrežne strukture migracija upućuje na visoku razinu recipročnosti, što potvrđuje snažnu povezanost unutarnjih migracijskih tokova s procesom urbanizacije (Pitoski i sur., 2021). Istodobno, rezultati ukazuju na sustavno napuštanje velikih gradova u istočnom dijelu zemlje, što odgovara obrascima regionalnih demografskih i ekonomskih neravnoteža. U cjelini, nalazi sugeriraju da migracijski tokovi istodobno potiču urbani rast i produbljuju regionalne razlike kroz selektivno iseljavanje iz ekonomski slabijih područja.

U praksi gradovi i županije imaju ograničenu stvarnu autonomiju. Iako su osnivači brojnih ustanova, država određuje visinu sredstava za decentralizirane funkcije, dok lokalne jedinice imaju ograničen utjecaj na odlučivanje. Njihova se uloga često svodi na tehničku provedbu i praćenje namjenskog trošenja sredstava. Analize pokazuju da se kvaliteta upravljanja u proteklom razdoblju nije nagrađivala (Jambrač, 2017): jedinice koje su više trošile dobivale su i više sredstava, što je suprotno ciljevima decentralizacije. Stoga će se u radu utvrditi koje bi županije trebale postati nositelji regionalizacije kako bi se izbjegli navedeni problemi.

Na temelju pregleda literature kao ključni kriteriji regionalizacije izdvajaju se: gravitacijska područja oblikovana oko urbanih središta koja se ističu brojem stanovnika, radnim mjestima i središnjim funkcijama te sudjeluju u procesima urbanizacije, deruralizacije i depopulacije (Toskić i sur., 2025); socioekonomske varijable i pokazatelji javnih funkcija (Rašić-Bakarić, 2012); demografski, geografski, gospodarski, administrativni i drugi kriteriji (Magaš, 2011); distribucija stanovništva, glavna urbana središta i primjeri dobre prakse u Europi (Klarić, 2016).

Uočava se nedostatak radova koji migracije promatraju na županijskoj razini kao kriterij regionalne podjele. Većina istraživanja usredotočena je na ukupan broj stanovnika, najčešće na temelju popisa, dok se migracije promatraju prvenstveno kroz međunarodne tokove, pri čemu se zanemaruju unutarnje migracije među županijama. Iako međunarodne migracije obuhvaćaju relativno mali dio svjetske populacije, zauzimaju nerazmjerno velik prostor u medijima, politici i znanstvenim raspravama. U stvarnosti se ljudi znatno češće sele unutar vlastite države, a takva su kretanja višestruko brojnija od međunarodnih (Pitoski i sur., 2021).

Stoga se u radu analiziraju županije u Hrvatskoj u razdoblju od 2011. do 2024., koje se može smatrati migracijski osobito dinamičnim, s posebnim naglaskom na migracije s inozemstvom i među županijama. Primjenom pokazatelja salda vanjskih i međužupanijskih migracija (apsolutnih i relativnih) nastoji se utvrditi koje su županije migracijski dobitnici, gubitnici ili neutralne.

3. Metodologija i podaci

Rast stanovništva može se ostvariti putem dvaju osnovnih demografskih kanala: prirodnoga prirasta, kao razlike između broja rođenih i umrlih; migracijskog salda, odnosno razlike između broja doseljenih (imigranata) i odseljenih (emigranata). Dakle, čak i u uvjetima negativnoga prirodnog prirasta, broj stanovnika neke županije ili države može rasti ako je migracijski saldo dovoljno pozitivan. Takav je trend u novije vrijeme vidljiv u Hrvatskoj, osobito u županijama s izraženim useljavanjem radne snage iz inozemstva.

Radi usklađivanja s međunarodnim standardima i pravnom stečevinom Europske unije, podaci o vanjskim migracijama od 2011. obrađuju se prema novoj metodologiji koja uključuje i privremeni boravak. To je rezultiralo povećanjem broja doseljenih i odseljenih stanovnika Hrvatske (DZS, 2025).

Pokos i Turk (2022) ističu kako su službeni hrvatski podaci o vanjskim migracijama znatno podcijenjeni. Razlog tomu jest činjenica da se statistika međunarodnih migracija temelji na odjavama prebivališta pri Ministarstvu unutarnjih poslova, koje potom preuzima i objavljuje Državni zavod za statistiku. Međutim, obveza odjave odnosi se samo na osobe koje se trajno iseljavaju, dok se u praksi velik broj iseljenika ne odjavljuje. Zbog toga službeni podaci ne odražavaju stvarni opseg emigracije, što je vidljivo pri usporedbi s podacima statističkih ureda država useljavanja (npr. Njemačke, Austrije i Irske). Takav obrazac podcjenjivanja iseljavanja karakterističan je za nove članice Europske unije (Dańko i sur., 2024). Isti autori navode kako unutarnje migracije predstavljaju stabilniji i metodološki pouzdaniji pokazatelj regionalnih odnosa u usporedbi s vanjskim migracijama, koje su često obilježene većim oscilacijama i problemima statističkog obuhvata. Stoga unutarnji migracijski tokovi omogućuju preciznije prepoznavanje funkcionalnih veza među regijama i pružaju čvršću osnovu za regionalizaciju.

U komparativnom kontekstu Hrvatska pripada skupini država Europske unije koje nemaju uspostavljen jedinstveni registar stanovništva, što utječe na način prikupljanja i obrade migracijskih podataka (Belić i Mišetić, 2025). Međutim, kvaliteta migracijske statistike ne ovisi isključivo o metodološkim rješenjima, nego i o razini administrativne učinkovitosti te ponašanju stanovništva u vezi s prijavom i odjavom prebivališta.

Istraživanja upućuju na specifične razvojne obrasce, primjerice u otočnim područjima, gdje rast broja stanovnika često prati nepovoljna dobna struktura, što dugoročno može ograničiti razvoj zbog nedostatka ljudskog kapitala (Marcelić, 2023). U tom kontekstu migracije ne samo da odražavaju postojeće razlike nego ih i produbljuju te mogu poslužiti kao važna sastavnica u širem okviru mjerenja razvijenosti.

Za razliku od standardnih statističkih klasifikacija poput NUTS sustava, koje primarno definiraju regije prema veličini s obzirom na broj stanovnika, migracije pružaju uvid u stvarno funkcioniranje prostora. Migracijski saldo predstavlja relevantan kriterij regionalizacije jer odražava konkretne demografske i ekonomske procese koji oblikuju prostornu strukturu. Budući da integriraju učinke tržišta rada, razine dohotka, kvalitete života i institucionalnih uvjeta, migracijski tokovi omogućuju identifikaciju funkcionalnih prostornih cjelina koje nadilaze administrativne granice. Kao dinamičan pokazatelj, migracijski saldo omogućuje i praćenje razvojnih trendova te razlikovanje regija prema njihovim razvojnim putanjama.

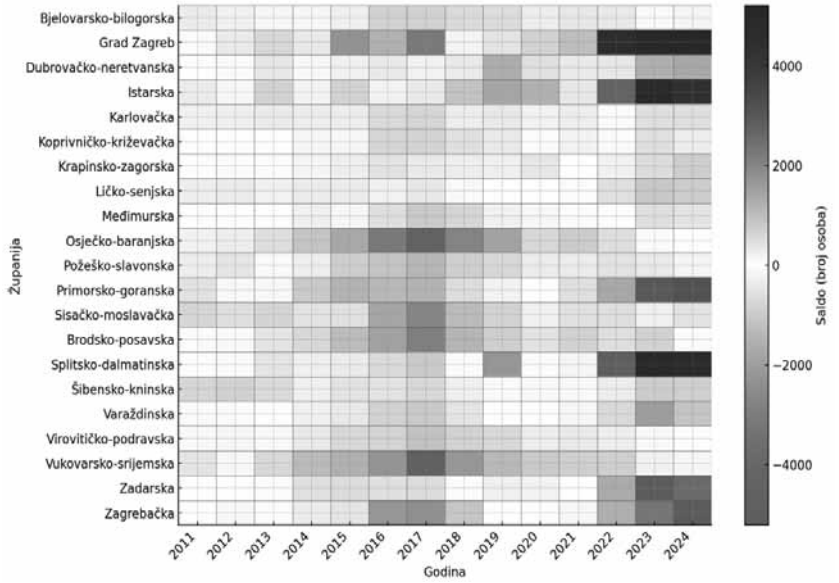
Vanjske i unutarnje migracije jasno upućuju na gravitacijska središta buduće regionalizacije Hrvatske. Stoga se u radu deskriptivnom statistikom analiziraju salda vanjskih i unutarnjih migracija u Hrvatskoj u razdoblju od 2011. do 2024. godine za sve županije. Poseban naglasak stavlja se na unutarnje migracije među županijama i vanjske migracije s inozemstvom, u apsolutnim i relativnim vrijednostima u odnosu na početnu 2011. godinu. Izvor podataka jest Državni zavod za statistiku.

4. Rezultati istraživanja

4.1. Intenzitet migracija po županijama kroz vrijeme

U prvoj polovici razdoblja 2011.–2024. zabilježena su snažna iseljavanja čitavih obitelji, kao i mladog, visoko obrazovanog i radno sposobnog stanovništva, osobito nakon ulaska Hrvatske u Europsku uniju, kada je otvoreno tržište rada omogućilo intenzivnu mobilnost prema zapadnoeuropskim državama (DZS, 2020). Tijekom cijelog promatranog razdoblja najčešće odredište hrvatskih iseljenika bila je Njemačka, zatim Austrija, Švicarska i Irska, koje su nudile bolje uvjete zapošljavanja i viši životni standard. Veće gubitke stanovništva bilježi Kontinentalna Hrvatska u odnosu na Jadransku, posebno pojedine slavonske županije, ali i Grad Zagreb s okolnom Zagrebačkom županijom (slika 1).

Slika 1. Saldo inozemnih migracija analiziranih županija u razdoblju od 2011. do 2024.

Izvor: Izradili autori

Nakon 2019. godine započinje proces stabilizacije vanjskih migracija, što se očituje smanjenjem migracijskih gubitaka te povećanjem broja povratnika i stranih radnika. Ta godina označava prekretnicu u smjeru postupnog uravnoteženja migracijskog salda, kao i promjenu strukture migranata – sve veći udio čine strani državljani koji dolaze u Hrvatsku radi zaposlenja.

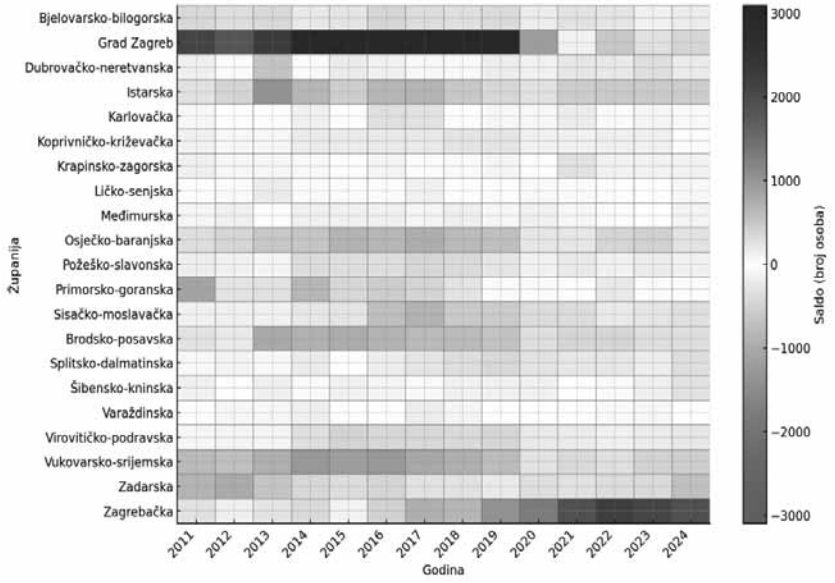
U posljednjim godinama (2022.–2024.) Grad Zagreb i Zagrebačka županija, kao i obalne županije (Splitsko-dalmatinska, Primorsko-goranska, Istarska i Zadarska), bilježe izraženiji pozitivan migracijski saldo. To upućuje na pojačano doseljavanje iz inozemstva i djelomičan povratak dijela hrvatskih iseljenika. Slični trendovi prisutni su i u ostalim županijama, premda u manjem intenzitetu. U 2024. godini migracijski saldo u nekoliko županija iznosi približno nula, dok su sve ostale u manjem ili većem plusu.

Hrvatska ulazi u novu migracijsku fazu, po prvi put ostvarujući značajan pozitivan migracijski saldo, pri čemu udio stranih državljana među doseljenima prelazi 80 % (DZS, 2025). Posebno je važno da te godine migracije iz azijskih zemalja (Indija, Nepal, Filipini i dr.) prvi put nadmašuju dolaske iz europskih zemalja, poput Bosne i Hercegovine, Srbije, Sjeverne Makedonije i Ukrajine. Ova promjena potvrđuje novu geografsko-ekonomsku strukturu migracija: Hrvatska se profilira kao radno imigracijska zemlja koja privlači strane radnike iz sve udaljenijih dijelova svijeta. Posljedice ovog trenda imaju dalekosežne demografske i društveno-ekonomske implikacije.

Unutarnje migracije, koje obuhvaćaju preseljenja među županijama, unutar županija te unutar naselja istog grada ili općine, predstavljaju ključni oblik prostorne mobilnosti u Hrvatskoj. Iako ne mijenjaju ukupan broj stanovnika države, one značajno utječu na prostorni raspored, urbanizaciju i demografsku strukturu regija. U promatranom razdoblju unutarnje migracije kretale su se između 70 i 80 tisuća godišnje, pri čemu se preko 40 % odnosi na

preseljenja među županijama, manje od 40 % na preseljenja između gradova i općina iste županije, a do 20 % na preseljenja unutar naselja istog grada ili općine. Tek u posljednjih nekoliko godina broj vanjskih migracija premašuje unutarnje migracije na razini županija.

Slika 2. Saldo međužupanijskih migracija analiziranih županija u razdoblju od 2011. do 2024.

Izvor: Izradili autori

U razdoblju od 2011. do 2014. najveći migracijski dobitnik bio je Grad Zagreb, koji snažno privlači stanovništvo iz ostatka Hrvatske (slika 2). Pozitivne vrijednosti, iako znatno slabije, bilježile su i Zagrebačka, Istarska, Primorsko-goranska te Zadarska županija. Ove županije kontinuirano privlače stanovništvo iz drugih dijelova zemlje zbog povoljnijih gospodarskih uvjeta, većeg broja radnih mjesta, obrazovnih ustanova i razvijenije infrastrukture. Istočne i središnje županije, osobito Sisačko-moslavačka i Bjelovarsko-bilogorska, u istom su razdoblju zadržale negativni migracijski saldo. Ti su gubici povezani s nedostatkom radnih mjesta, starenjem stanovništva i dugotrajnom depopulacijom.

U razdoblju od 2015. do 2018. Grad Zagreb zadržava vodeću ulogu u privlačenju stanovništva, dok prethodno spomenute pozitivne županije nastavljaju bilježiti rast. Splitsko-dalmatinska županija stagnira, s migracijskim saldom blago ispod nule, što ukazuje na gotovo izjednačen broj doseljenih i odseljenih. Slavonske i Banovina regije i dalje bilježe najveće gubitke stanovništva.

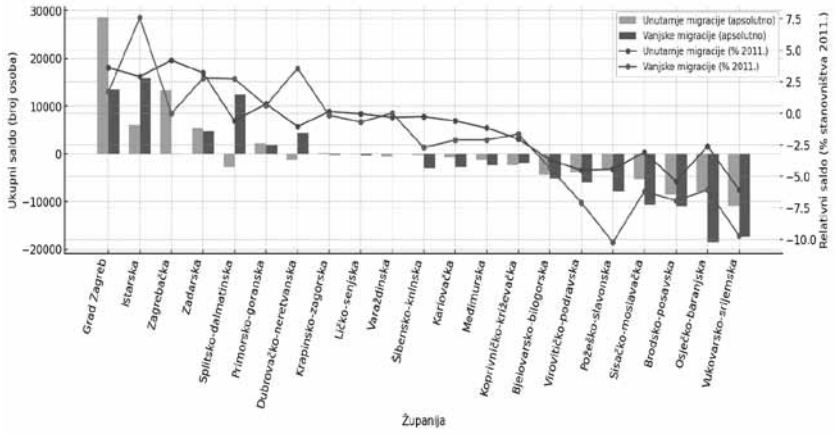
Od 2019. godine migracijski trendovi pokazuju promjene. Grad Zagreb, nakon koronakrize i potresa, bilježi smanjenje migracijskog privlačnog učinka prema okolnim županijama (primjerice Zagrebačka i Krapinsko-zagorska ostvaruju pozitivan saldo). Istarska, Zagrebačka i Zadarska županija postaju značajnija regionalna migracijska središta, zahvaljujući povoljnijem standardu života, turizmu i rastu radnih prilika. Prema kraju promatranog razdoblja, Šibensko-kninska županija bilježi blagi pozitivan saldo, što upućuje na formiranje novog migracijskog središta unutar Dalmacije.

4.2. Apsolutne i relativne migracije po županijama kumulativno

U nastavku se analiziraju vanjske i unutarnje migracije u apsolutnim i relativnim iznosima kao glavni čimbenici promjene broja stanovnika na razini županija.

Slika 3 prikazuje vrijednosti migracijskog salda po županijama Republike Hrvatske u razdoblju od 2011. do 2024. godine. Stupčasti prikaz odnosi se na apsolutne vrijednosti, koje uključuju zbroj salda unutarnjih migracija među županijama i vanjskih migracija s inozemstvom. Relativni pokazatelji prikazani su linijskom grafikom, a odnose se na udio migracijskog salda u odnosu na broj stanovnika prema popisu iz 2011. godine. Ovakva usporedba omogućuje razlikovanje općeg intenziteta migracija od njihovog stvarnog demografskog učinka na pojedinu županiju.

Slika 3. Usporedba apsolutnog i relativnog migracijskog salda analiziranih županija u razdoblju od 2011 do 2024.

Izvor: Izradili autori

Županije Republike Hrvatske grupirane su u tri skupine prema ukupnom apsolutnom iznosu migracija, koji uključuje saldo unutarnjih i vanjskih migracijskih tokova. Prvu skupinu čine županije s pozitivnim migracijskim saldom („pobjednice"), drugu skupinu čine županije s negativnim saldom, ali s maksimalnim gubitkom do 4.500 stanovnika („neutralne"), dok treću skupinu čine županije s gubitkom većim od 4.500 stanovnika („gubitnice"). Ova klasifikacija omogućuje jednostavnu identifikaciju prostornih razlika u migracijskim obrascima i razlikovanje županija prema intenzitetu migracijskih promjena.

4.2.1. Migracijski dobitnici u Hrvatskoj

Analiza apsolutnih i relativnih migracijskih pokazatelja u razdoblju od 2011. do 2024. otkriva jasno izraženu skupinu migracijskih dobitnika unutar hrvatskog prostora. Riječ je o županijama koje ostvaruju značajan pozitivni saldo, pri čemu se njihov rast temelji na različitim kombinacijama unutarnjih i vanjskih migracija. Najistaknutije među njima su Grad Zagreb, Zagrebačka županija, Istarska županija, Zadarska županija, Primorsko-goranska županija, Dubrovačko-neretvanska i Splitsko-dalmatinska županija. Njihovi migracijski obrasci ukazuju na složene

regionalne procese gospodarske transformacije, urbanizacije, turističke ekspanzije i priljeva strane radne snage.

4.2.1.1. Grad Zagreb - apsolutno jezgra migracijskog rasta

Grad Zagreb ostaje dominantno migracijsko središte Hrvatske. Njegov apsolutni migracijski dobitak od preko 28 tisuća osoba u unutarnjim i 13 tisuća u vanjskim migracijama daleko nadmašuje sve ostale županije. Njegova uloga metropolitanskog središta s koncentracijom visokokvalitetnih radnih mjesta, specijaliziranih zdravstvenih i obrazovnih institucija te administrativnih funkcija čini ga najvažnijim polom gravitacije stanovništva. Njegov rast stvara migracijske tokove koji se reflektiraju na okolne županije i čitavu Hrvatsku.

4.2.1.2. Zagrebačka županija - prostorna ekstenzija metropolitanskog širenja

Zagrebačka županija bilježi snažan pozitivan unutarnji migracijski saldo, temeljen gotovo isključivo na procesu suburbanizacije. Stanovništvo iz Grada Zagreba i drugih županija seli u Zagrebačku županiju, gdje su uvjeti stanovanja pristupačniji i prostorno povoljniji, a istovremeno vrlo blizu Zagreba. Vanjske migracije pritom imaju marginalan utjecaj. Relativni migracijski rast županije potvrđuje formiranje šireg metropolitanskog područja Zagreba, što predstavlja jedan od najvažnijih prostornih procesa u suvremenoj demografskoj strukturi Hrvatske.

4.2.1.3. Istarska i Zadarska županija - vodeći relativni dobitnici

Istarska županija se ističe kao vodeće useljeničko područje. U apsolutnim brojkama ima pozitivan saldo od oko 6 tisuća unutarnjih i 15,8 tisuća vanjskih migracija, što relativno predstavlja +2,9 % (unutarnje) i +7,6 % (vanjske) u odnosu na broj stanovnika iz 2011. godine. Sličan obrazac pokazuje i Zadarska županija, koja kombinira visoke apsolutne vrijednosti s izrazitim relativnim rastom, potvrđujući svoju ulogu u jačanju obalnog migracijskog pojasa. Za razliku od Splitsko-dalmatinske i Dubrovačko-neretvanske županije, koje ovise dominantno o vanjskom useljavanju, Zadarska se ističe uravnoteženim unutarnjim i vanjskim rastom. Ovi pokazatelji ukazuju da su Istarska i Zadarska županija višegodišnja žarišta intenzivnog useljavanja, temeljenog na stabilnom gospodarstvu, kvalitetnoj infrastrukturi, visokoj razini životnog standarda, turističkoj i uslužnoj ekspanziji te snažnom priljevu radne snage iz inozemstva.

4.2.1.4. Primorsko-goranska županija - stabilan, ali umjereni rast

Primorsko-goranska županija ostvaruje umjeren, ali stabilan pozitivan saldo u oba indikatora. Apsolutni rast iznosi oko dvije tisuće osoba u obje komponente, što u relativnim vrijednostima predstavlja približno +0,7 %. Rast proizlazi iz više izvora: riječka urbana i industrijska jezgra, logističko-lučki kapaciteti, turizam, zdravstvene i obrazovne funkcije te rastući priljev stranih radnika. Za razliku od Istarske i Zadrske županije, Primorsko-goranska županija pokazuje stabilnost, ali bez snažnih skokova, što je čini demografski pouzdanim, ali ne eksplozivnim migracijskim prostorom.

4.2.1.5. Dubrovačko-neretvanska i Splitsko-dalmatinska županija - divergencija unutarnjih i vanjskih migracija

Dubrovačko-neretvanska županija gubi oko 1 % stanovništva unutarnjim migracijama, ali dobiva više od 3,5 % kroz vanjske migracije. Splitsko-dalmatinska županija ističe se najizraženijim kontrastom unutarnjih i vanjskih migracija u apsolutnom iznosu, dok je relativno slična Dubrovačko-neretvanskoj županiji. Ovaj obrazac tipičan je za regije s intenzivnim turizmom, u kojima rast stanovništva proizlazi primarno iz uvoza radne snage, a ne iz redistribucije unutar države. Strani radnici i povratnici nadoknađuju prirodne i migracijske gubitke domaćeg stanovništva. Ovo je primjer strukturne transformacije demografskog rasta jer se više ne ostvaruje zbog unutarnje migracije, već prvenstveno zbog međunarodne radne mobilnosti.

4.2.2. Migracijski gubitnici

Osječko-baranjska županija izgubila je više od 26 tisuća stanovnika unutarnjim i vanjskim migracijama, što je jedan od najvećih apsolutnih gubitaka u zemlji. Međutim, relativni pad iznosi oko -8,7 %, što ukazuje da je položaj u demografskom smislu nešto povoljniji nego što apsolutne vrijednosti sugeriraju. Velika početna populacija amortizira razmjere gubitka.

Požeško-slavonska županija, premda mala, bilježi jedan od najdubljih relativnih migracijskih padova u Hrvatskoj: -4,4 % kroz unutarnje migracije i -10,2 % kroz vanjske migracije. Ukupni pad od -14,7 % čini je jednom od najranjivijih slavonskih županija u demografskom smislu. Ovaj primjer pokazuje kako županije s malim brojem stanovnika mogu trpjeti izrazito velike relativne gubitke, čak i kada apsolutni saldo nije najveći.

Vukovarsko-srijemska županija bilježi i apsolutno i relativno izrazito negativan migracijski saldo. Gubitak od više od 28 tisuća stanovnika pretvara se u relativni pad od -15 %, čime se županija ubraja među najpogođenija područja Hrvatske. Ovdje se kumuliraju učinci dvaju tokova: intenzivnog iseljavanja prema razvijenim dijelovima Hrvatske i odlaska u inozemstvo.

Brodsko-posavska županija gubi oko 19 tisuća stanovnika, a relativni pad iznosi oko -9,2 %, što je manje nego u Požeško-slavonskoj i Vukovarsko-srijemskoj županiji.

Sisačko-moslavačka županija gubi oko 16 tisuća stanovnika u apsolutnom saldu, što je svrstava među najveće gubitnike u Hrvatskoj. Usporediva je sa Slavonsko-brodskom županijom, ali ostvaruje bolje rezultate u unutarnjim migracijama, što može biti posljedica dnevnih migracija prema Zagrebu. Posebnu ulogu u migracijskom obrascu ima potres, koji je dodatno produbio dugotrajnu gospodarsku stagnaciju i slabije tržište rada.

Ukupni relativni pad Virovitičko-podravske županije približava se -12 %, što je među najvišim u Hrvatskoj. Premda se često nalazi u sjeni većih slavonskih županija, u demografskom smislu trpi sličan intenzitet migracijskog odljeva kao Požeško-slavonska županija.

Bjelovarsko-bilogorska županija gubi podjednako kroz unutarnje i vanjske migracije, što ukupno iznosi približno -8,0 %. Iako su vrijednosti niže u usporedbi s prethodno spomenutim županijama, položaj ukazuje na postupnu eroziju demografskog potencijala i kontinuiranu migracijsku stagnaciju bez kompenzacijskih dobitaka.

4.2.3. Migracijski neutralne županije

Krapinsko-zagorska županija je gotovo u ravnoteži: unutarnji saldo je blago pozitivan (+172,+0,13 %), dok je saldo s inozemstvom blago negativan (-204, -0,15 %). To znači da je privlačna unutar Hrvatske, prvenstveno zbog blizine Zagrebu (dnevne migracije, doseljavanje iz udaljenijih područja), ali dio stanovništva odlazi u inozemstvo. Ukupni saldo je vrlo blago pozitivan pa je demografski učinak migracija više redistributivan nego jasno rastući ili silazni. Ličko-senjska županija ima vrlo male apsolutne brojeve (-26 unutarnje, -350 vanjske), ali je važan relativni učinak: gotovo da nema unutarnjih migracija (-0,05 %), dok je gubitak prema inozemstvu nešto veći (-0,69 %). Riječ je o slabo naseljenom prostoru u kojem je malo potencijalnih migranata zbog čega mali apsolutni pomaci odmah postaju vidljivi u relativnim pokazateljima. Županija ostaje demografski krhka, iako se njezin relativni pad na slici 3 ne ističe velikim minusima.

Karlovačka županija bilježi umjereno negativan saldo, kako unutarnjih (-784; -0,61 %) tako i vanjskih migracija (-2729; -2,1 %). Ona je tipično područje Središnje Hrvatske: dio stanovništva seli prema Zagrebu i obali, a dio odlazi u inozemstvo. Negativni trendovi nisu dramatični kao u Slavoniji, ali dovode do spore depopulacije.

Koprivničko-križevačka županija je jedna od rijetkih županija u ovoj skupini s izraženijim negativnim relativnim saldom: -2,0 % za unutarnje i -1,65 % za vanjske migracije. Ona gubi stanovništvo i prema Zagrebu i prema inozemstvu, ali ne tolikim intenzitetom kao istočni dijelovi zemlje. Geografski položaj ukazuje da je riječ o graničnom području između stabilnijeg sjeverozapada i depopulacijskog istoka.

Varaždinska županija je gotovo u migracijskoj nuli: blagi unutarnji minus (-571; -0,32 %), ali praktički neutralan saldo s inozemstvom (+8; 0,00 %). To ukazuje na visoku razinu zadržavanja stanovništva, odljev postoji, ali je relativno skroman, a dio se nadoknađuje povratnicima i dolaskom iz drugih županija. Varaždinska županija na slici 3 se ističe kao jedna od najstabilnijih u Hrvatskoj.

Međimurska županija ima stalno, ali umjereno iseljavanje: -1,15 % kroz unutarnje i -2,1 % kroz vanjske migracije. Zbog blizine Slovenije i Austrije dio stanovništva odlazi na rad u inozemstvo, dok unutarnje migracije upućuju na selidbe prema većim centrima (Čakovec, Varaždin i Zagreb). Iako gubici nisu ekstremni, županija je osjetljiva na nastavak vanjskog iseljavanja, osobito radno aktivnog stanovništva.

Šibensko-kninska županija pokazuje blagi negativan unutarnji saldo (-285; -0,26 %) i nešto izraženiji negativan saldo s inozemstvom (-2972; -2,72 %). U odnosu na ostale jadranske županije, ona ne ostvaruje značajne dobitke od stranih radnih migracija. Više stanovnika odlazi, bilo prema Zagrebu, Splitu, Zadru ili u inozemstvo, nego što dolazi. Time Šibensko-kninska zauzima specifičnu poziciju obalne regije koja se migracijski ponaša više poput kontinentalnih nego tipično turističkih županija.

Zajednička značajka ove skupine je da njihove apsolutne i relativne vrijednosti migracijskog salda osciliraju oko nule, što upućuje na relativnu demografsku stabilnost. Sve navedene županije imaju višestruko manje migracijske dobitke/gubitke od Istarske, Zadarske ili slavonskih županija. One čine prijelazni pojas između migracijskih dobitnika i izrazitih gubitnika. U njima migracije više djeluju kao unutarnja redistribucija stanovništva nego kao snažan izvor

rasta ili pada. Blizina Zagreba, Slovenije i Austrije omogućuje dnevne migracije koje se ovdje ne analiziraju, a zasigurno imaju doprinos. U demografskom smislu, riječ je o prostorima u kojima će budući gospodarski i infrastrukturni poticaji lakše preokrenuti smjer kretanja, upravo zato što se sada nalaze oko ravnoteže, bez ekstremnih gubitaka ili dobitaka.

4.2.4. Dodatno objašnjenje razlika između unutarnjih i vanjskih migracija

Stabilnost unutarnjih migracija u Hrvatskoj proizlazi iz činjenice da su prvenstveno uvjetovane životnim okolnostima poput promjenom zaposlenja, obrazovanjem, dostupnošću stanovanja ili obiteljskim razlozima te dostupnošću usluga. Takvi se obrasci ne mijenjaju naglo i u manjoj su mjeri podložni gospodarskim šokovima ili vanjskim političkim faktorima.

Vanjske migracije su u posljednjih deset godina doživjele veliki rast, a zatim preokret, od masovnog iseljavanja prema sve većem useljavanju stranih državljana. Pokazuju znatno veću dinamiku i oscilacije, posebno nakon 2013. godine i ulaska Hrvatske u Europsku uniju te promjena u imigracijskim politikama drugih zemalja. Razlike u strukturi radnih mjesta i uvjetima života prate novije migracijske trendove. Velik broj doseljenika iz azijskih zemalja dolazi zbog poslova u sektorima poput građevinarstva, turizma, ugostiteljstva i industrijske proizvodnje, a to su fizički zahtjevni i slabije plaćeni poslovi koje domaće stanovništvo uglavnom izbjegava raditi. Uz to, uvjeti smještaja za strane radnike često su privremeni i kolektivni, što znači da njihova prisutnost ne utječe značajno na obrasce trajnog naseljavanja ili unutarnjeg preseljenja unutar zemlje.

4.2.5. Prijedlog regionalizacije

Na temelju prikazanih rezultata može se zaključiti kako nositelje neke buduće regionalizacije treba tražiti među migracijskim pobjednicima. To je svakako Grad Zagreb, apsolutni pobjednik unutarnjih migracija, što ukazuje na njegov značaj za čitavu Hrvatsku kao stalno migracijsko odredište.

Zagrebačka županija ističe se po unutarnjim migracijama odmah iza Grada Zagreba, čineći s njim prirodnu cjelinu koja može predstavljati jednu regiju. Analiza međužupanijskih migracija kroz vrijeme pokazuje da Zagrebačka županija preuzima ulogu Grada Zagreba. Osim toga, Zagrebačka županija ima sjedište u Gradu Zagrebu, kojem trenutačno ne pripada, što je postsocijalistička karakteristika još nekih glavnih gradova (City Population, 2025).

Ostali migracijski pobjednici nalaze se u Jadranskoj Hrvatskoj. U Dalmaciji to su Splitsko-dalmatinska, Zadarska i Dubrovačko-neretvanska županija. Među njima najveći relativni napredak ostvarila je Zadarska županija. U apsolutnom smislu njezin rezultat je usporediv sa Splitsko-dalmatinskom, koja većinu rasta bilježi kroz vanjske migracije. Ipak, Split i Splitsko-dalmatinska županija, zahvaljujući tradiciji i većem broju stanovnika, ostaju glavni kandidati za središte regije Dalmacija. Zadarska županija pokazuje snažan unutarnji migracijski rast, što u budućnosti potencijalno može utjecati na poziciju Splita ako se nastavi infrastrukturni napredak Zadra.

Na sjevernom Jadranu, Istarska županija nadmašuje Primorsko-goransku i u apsolutnom i u relativnom smislu. Ipak, Primorsko-goranska županija, zahvaljujući broju stanovnika,

geografskom položaju i industrijskom potencijalu Rijeke, i dalje zadržava status središta tog dijela Hrvatske. Kao regionalna središta Jadrana nameću se Split i Rijeka sa svojim županijama, pri čemu Zadar, prema Magašu (2011), također mora imati važnu ulogu zbog ostvarenih rezultata.

Dio povoljnijih migracijskih pokazatelja u obalnim županijama može se povezati s utjecajem turizma. Povećana prisutnost vlasnika kuća za odmor, uključujući i strane državljane, te slučajevi formalne prijave prebivališta bez stvarnog preseljenja, mogu utjecati na statističke pokazatelje stanovništva i poreznih obveza (Pokos i Turk, 2022). Iako turizam doprinosi rastu zaposlenosti, riječ je ponajprije o sezonskim radnim mjestima, što ograničava stabilnost dohotka i dugoročnu održivost razvoja (Strmota i Ivanda, 2022). Stoga dio pozitivnih razvojnih trendova u priobalnim županijama može odražavati specifičnosti turističke aktivnosti, a ne nužno stvarnu migracijsku aktivnost.

U istočnoj Hrvatskoj izostaju svijetli primjeri poput onih u Jadranskoj Hrvatskoj. Na temelju broja stanovnika, Osječko-baranjska županija ostvaruje najmanji relativni pad unutarnjih migracija, što Osijeku, kao županijskom središtu, daje najveće izglede za regionalnog predvodnika. U ovom dijelu Hrvatske ne postoje izazivači poput Istarske i Zadarske županije, koji bi mogli ugroziti poziciju Osijeka. Potrebna je demografska obnova prostora i razvoj novih snažnijih središta, primjerice Slavonskog Broda.

Četiri velika grada potvrđuju svoju regionalnu poziciju, dok županije u okruženju Zagreba, zajedno sa Zagrebačkom županijom, čine petu regiju – Središnju Hrvatsku. Većina tih županija ostvaruje neutralan migracijski saldo. Predložena regionalizacija Dalmacije, istoka Hrvatske i sjevernog Jadrana u skladu je sa zajednicama općina iz 1991., pri čemu Lika gubi samostalnost. Regija Središnja Hrvatska 1991. imala je pet predstavnika (Karlovac, Sisak, Varaždin, Bjelovar i Hrvatsko zagorje) od tadašnjih deset zajedničkih općina, dok je Grad Zagreb bio odvojen od Zagrebačke županije. Predložena podjela usporediva je sa Slovačkom i Danskom, manjim državama s većim regijama (Klarić, 2016).

Prema Magašu (2011), svako mikro i subregionalno središte gravitira najbližem regionalnom središtu. To predstavlja problem za Središnju Hrvatsku, jer ne postoji jedno snažno gravitacijsko središte koje bi povezalo sve županije i gradove. Županije Središnje Hrvatske relativno su dobro cestovno povezane i nalaze se u blizini Slovenije, Austrije i Zagreba, što olakšava dnevne migracije, no funkcionalno su vrlo ovisne o Zagrebu. Primjerice, čak i Zadar više gravitira prema Zagrebu nego prema Rijeci ili Splitu, koji bi mu trebali biti regionalna središta u budućnosti (Mirošević, 2011).

Provedba decentralizacije mora biti dobro koordinirana kako bi se uloge podijelile između Varaždina, Karlovca, Siska i drugih gradova, a istovremeno ojačala međužupanijska suradnja i smanjio pritisak na Zagreb. Ovo je minimalan broj regija, a podržavaju ga Koprić i Đulabić (2018) te Toskić i sur. (2025). Neki autori smatraju da je smanjenje s 21 županije na pet regija pretjerano, pa se zagovara veći broj regija – 7, 12 ili 15 (Rašić-Bakarić, 2012; Klarić, 2016). Stručnjaci iz područja uprave ističu važnost broja kontakata unutar pojedine regije (Ivanišević, 2011). Primjerice, potrebno je rasteretiti Grad Zagreb i zadržati dio postojećih funkcija u većim županijskim središtima. Suština je da broj funkcija i zaposlenih unutar jedinica lokalne samouprave odgovara stvarnim potrebama, što treba biti temelj pri regionalizaciji.

Ukoliko bi se povećao broj regija, prve županije koje zaslužuju zadržati regionalnu samostalnost su Istarska i Zadarska. Kod ovih županija postoji problem manjka potencijalnih kontakata sa susjednim županijama. Zadarskoj županiji mogu gravitirati Ličko-senjska i dio Šibenske županije, dok Istarska, zbog prostornih ograničenja, može birati između Primorsko-goranske županije ili ostati samostalna. Sličnu sudbinu dijeli i Dubrovačko-neretvanska županija. Neki autori predlažu da Ličko-senjska ostane samostalna jedinica kao površinski najveća županija u Hrvatskoj, iako s najmanjim brojem stanovnika (Rašić-Bakarić, 2012).

Županije Središnje Hrvatske oko Zagrebačke mogu se podijeliti na sjeverne i južne dijelove, djelomično slijedeći aktualnu NUTS 2 podjelu koja Sjevernu Hrvatsku izdvaja kao zasebnu statističku regiju. Županije istočne Hrvatske su prostorno relativno homogenije. Jadranska Hrvatska je razvedena, dok Središnju Hrvatsku dijeli Grad Zagreb. Bez obzira na prostorne prednosti, istok Hrvatske najviše trpi migracijske gubitke. Osijek sa županijom nameće se kao glavno središte, ali nedostaje dodatno regionalno središte.

Hrvatski prostor mogao bi se tako podijeliti na devet regija, s dvije dodatne na jugu i dvije na kontinentu. Ova podjela predstavlja mogući međukorak koji bi vremenom dodatno povezao regije, a kasnije ih smanjio na pet. Bez obzira na dinamiku regionalizacije, većina dosadašnjih županijskih središta trebala bi zadržati dio svojih funkcija i preuzeti nove, kako bi regionalna podjela bila funkcionalna. Time bi se mogli uspostaviti tri stupnja administrativne podjele: gradovi i općine, županije i velike regije, iako je Hrvatska vjerojatno premala za tako strukturu.

5. Zaključak

U cjelini gledano, u razdoblju od 2011. do 2024. Hrvatska je prošla put od zemlje iseljavanja mladog, radno sposobnog stanovništva do zemlje umjerenog useljavanja. Dok su u ranijim godinama prevladavali gubici mladih i obitelji, posljednjih se godina bilježi povratak i priljev mlađih radno aktivnih muškaraca, te djelomično povratak umirovljenika. Time se struktura migracija znatno promijenila, a Hrvatska se sve više profilira kao odredište radno aktivnih stranih migranata i povratnika, što upućuje na novu fazu u migracijskoj dinamici.

Kroz veći dio promatranog razdoblja unutarnje migracije nadmašivale su vanjske. Iako ne povećavaju ukupno stanovništvo zemlje, presudne su za unutarnju redistribuciju i urbani rast. Najbrojnije su migracije među županijama, koje preraspodjeljuju stanovništvo i ukazuju na potencijalne nositelje regionalizacije. Od 2019. nadalje, unutarnje migracije pokazuju stabilnost i predvidljivost, dok vanjske migracije postaju dinamičnije. Unutarnje migracije potvrđuju stalan proces koncentracije stanovništva u urbanim, obalnim i prigradskim područjima. One djeluju kao stabilizirajući demografski mehanizam, nadoknađuju gubitke nastale vanjskim migracijama, ali istodobno produbljuju regionalne razlike i demografski jaz između razvijenih i zaostalih dijelova Hrvatske.

Najveći migracijski dobitnici su: Grad Zagreb, Zagrebačka, Istarska, Zadarska i Primorsko-goranska županija, te Splitsko-dalmatinska i Dubrovačko-neretvanska županija, koje pozitivan saldo ostvaruju prvenstveno kroz vanjske migracije. Najveći migracijski gubitnici su slavonske županije, osobito Vukovarsko-srijemska, Osječko-baranjska i Brodsko-posavska, koje kontinuirano bilježe gubitke.

Sukladno migracijskim rezultatima, geografskom položaju i regionalnoj tradiciji koja prelazi granice pojedinih županija, a koja nije službeno administrativno valorizirana, izdvajaju se četiri velika grada i njihove županije. Na temelju toga mogu se definirati četiri regije: Zagrebačka, Dalmatinska, Istočna i Sjeverno-jadranska. Kao peta regija nameće se Središnja Hrvatska, koja obuhvaća županije okružujući zagrebačku cjelinu.

Regionalizacija i potencijalno spajanje županija predstavljaju mehanizam za unaprjeđenje učinkovitosti javne uprave i racionalizaciju teritorijalnog ustroja Hrvatske. Veće administrativne cjeline mogle bi smanjiti troškove upravljanja, ojačati institucionalne kapacitete te poboljšati strateško planiranje i korištenje europskih fondova, što bi pridonijelo uravnoteženijem regionalnom razvoju. Međutim, provedba takve reforme suočava se s nizom izazova, uključujući moguću udaljenost institucija od građana, smanjenje lokalne autonomije, dominaciju većih urbanih središta, politički otpor zbog ukidanja postojećih funkcija te organizacijski zahtjevno restrukturiranje upravnih službi. Usprkos tim ograničenjima, iskustva drugih europskih zemalja upućuju da dobro planirana regionalizacija može doprinijeti modernizaciji uprave i dugoročno održivom razvoju. Stoga se takva reforma treba promatrati kao instrument povećanja funkcionalnosti i konkurentnosti javnog sektora, a ne kao cilj sam po sebi.

LITERATURA

1. Bakarić, I. R. (2012). A Proposal for A New Administrative-Territorial Division of the Republic of Croatia. *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*, 25(2), 397-411.
2. Belić, T. i Mišetić, R. (2025). Prostorna varijacija (ne)pouzdanosti migracijskih podataka kao Schrödingerova mačka demografske statistike u Hrvatskoj. *Geoadria, 30* (2), 149-189.
3. City Population-Population Statistics for Countries, Administrative Areas, Cities and Agglomerations-Interactive Maps and Charts, dostupno na: na www.citypopulation.de/.
4. Dańko, M. J., Wiśniowski, A., Jasilionis, D., Jdanov, D. A., & Zagheni, E. (2024). Assessing the quality of data on international migration flows in Europe: The case of undercounting. *Migration Studies, 12*(2), mnae014.
5. DZS (2020). Migracija stanovništva Republike Hrvatske u 2019. Priopćenje 7.1.2.
6. DZS (2025). Migracija stanovništva Republike Hrvatske u 2015. Priopćenje STAN-2025-2-1
7. Grdović Gnip, A. (2023). Odrednice unutarnjih migracija u Hrvatskoj. *Zbornik radova Ekonomskog fakulteta u Rijeci*, 41 (2), 427-448.
8. Ivanišević, S. (2010). Teritorijalna organizacija lokalne samouprave u europskim zemljama i njihove teritorijalne reforme. *Nova hrvatska lokalna i regionalna samouprava*. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti (HAZU), 39-84.
9. Jambrač, J. (2017). Funkcionalna decentralizacija u Hrvatskoj: petnaest godina poslije. *Hrvatska i komparativna javna uprava*, 17 (2), 189-216.
10. Klarić, Z. (2016). Geografski aspekti teritorijalnog ustroja Hrvatske i usporedba s drugim europskim zemljama. *Hrvatski geografski glasnik, 78* (2), 49-75.
11. Komušanac, M. (2023). Recentna imigracija radne snage u Hrvatsku: razmjeri, trendovi, obilježja. *Migracijske i etničke teme*, 39 (2), 183-207.

12. Koprić, I., Đulabić, V. (2018). Evaluation of the Decentralisation Programme in Croatia: Expectations, Problems and Results, in: Koprić, I., Wollmann, H., Marcou, G. (ur.) *Evaluating Reforms of Local Public and Social Services in Europe*, Palgrave Macmillan, 243-260.
13. Magaš, D. (2014). Jadranska Hrvatska iz perspektive regionalizacije Europske unije. *Političke analize, 5* (17), 23-29.
14. Magaš, D. (2011). The concept of territorial organisation of Adriatic Croatia. *Geoadria*, 16 (2), 211-236.
15. Marcelić, S. (2023). Razvojne specifičnosti otoka u kontekstu hrvatskog indeksa razvijenosti. U: Vukić, J. & Jurković, M. (ur.), *Otočnost u suvremenom društvenom kontekstu – pogled u budućnost (knjižica sažetaka)*. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti i Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 67-83.
16. Mirošević, L. (2011). Tvorbeni elementi prostornih identiteta u Dalmaciji (Južnoj Hrvatskoj). *Doktorska disertacija*. Odjel za geografiju, Sveučilište u Zadru.
17. Nejašmić, I. (1992). Osnovne značajke unutarnje migracije stanovništva Hrvatske 1880-1981. *Migracijske i etničke teme*, 8 (2), 141-166.
18. Pitoski, D., Lampoltshammer, T. J. & Parycek, P. (2021). Network analysis of internal migration in Croatia. *Comput Soc Netw* 8, 10
19. Pokos, N. i Turk, I. (2022). Problematika statističkog praćenja iseljavanja u inozemstvo. *Pilar, XVII* (32(1)), 47-58.
20. Stojčić, N., Bečić, M. i Vojinić, P. (2016). The Impact of Migration Movements on Innovation Activities in Croatian Counties. *Društvena istraživanja, 25* (3), 291-307.
21. Strmota, M., & Ivanda, K. (2022). Demografski izazovi na lokalnoj i regionalnoj razini Hrvatske. U: Jurlina Alibegović, D., Budak, J. & Rašić Bakarić, I. (Ur.), Prilika ili prijetnja? Reforma lokalne i regionalne samouprave u Hrvatskoj, Ekonomski institut; Hanns-Seidel-Stiftung, 93-110.
22. Toskić, A., Njegač, D. i Orešić, D. (2025). Prema decentralizaciji Hrvatske – prijedlog novih funkcionalnih teritorijalnih jedinica. *Hrvatski geografski glasnik*, 87 (1), 83-108.
23. Živić, D. (2024). Demografske promjene u Hrvatskoj-od ekspanzije do depopulacije. *Senjski zbornik*, 51 (1), 71-96.

Summary

Internal and External Migration of Counties as a Criterion for the Regionalization of Croatia

Today's counties in Croatia, as extensions of the central state, lack the characteristics of genuine regions with real developmental powers, highlighting the need to reform the regional administrative system. The aim of this paper is to determine, through an analysis of migration trends at the county level, which counties are migration winners, losers, or neutral, and which have the potential to become key drivers of a future regionalization of Croatia. The descriptive analysis covers the period from 2011 to 2024, with particular attention to internal migrations between counties and external migrations with foreign countries, using data from the Croatian Bureau of Statistics. The results show that the City of Zagreb and County of Zagreb are the largest migration gainers, forming a functional unit and representing the strongest gravitational center in Croatia. Other migration winners are primarily located in Adriatic Croatia, especially County of Istria, County of Zadar, County of Split-Dalmatia, and County of Dubrovnik-Neretva, while the largest migration losers are the Slavonian counties. In eastern Croatia, County of Osijek-Baranja, despite negative trends, retains a relatively favorable position as a potential regional center. Based on migration patterns, the paper proposes the regionalization of Croatia into several larger regions with corresponding centers: the Zagreb Region (Zagreb), the Dalmatian Region (Split), the Northern Adriatic Region (Rijeka), the Eastern Region (Osijek), and the Central Croatia Region, which lacks a clearly dominant center. Although regionalization entails challenges such as political resistance and the potential weakening of local autonomy, it can contribute to more efficient public administration, better utilization of development potentials, and more balanced regional development in Croatia.

Keywords: *regions; counties; internal and external migration; relative and absolute migration.*

Autorska prava: ©2026 Autori. Ovaj rad objavljen je u otvorenom pristupu pod licencom Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno 4.0 međunarodna.

Copyright: ©2026 The Authors. Open Access: The work is licensed under a Creative Commons Attribution- NonCommercial 4.0. International License.